

KULTUR- OCH FRITIDSFÖRVALTNINGEN

Namn: Johanna Djurberg Malm

Telefon: 0176- 712 45

E-post: johanna.djurberg-malm@norrtalje.se

Biblioteksplan 2024–2027

Inledning

Enligt bibliotekslagen (2013:801) ska varje kommun anta en politiskt beslutad biblioteksplan. Biblioteksplanen för biblioteken i Norrtälje omfattar all folkbiblioteksverksamhet i Norrtälje kommun och beskriver folkbibliotekens verksamhet och utveckling under planperioden 2024–2027. Skolbiblioteken styrs av den skolbiblioteksplan som barn- och utbildningsnämnden antog 2022.

Bibliotekens medarbetare har tillsammans med bibliotekschef, kommuninvånare och politiker i kultur- och fritidsnämnden tagit fram och bidragit till innehållet i planen som sedan har antagits i kultur- och fritidsnämnden.

Biblioteksplanen ska styra bibliotekens verksamhet och utveckling de kommande fyra åren samt synliggöra bibliotekens verksamhet för kommuninvånare och beslutsfattare. Biblioteksplanen ska även ligga till grund för bibliotekens arbetsplan som upprättas inför varje nytt år där årets prioriteringar formuleras.

Uppföljning

Biblioteksplanen ska följas upp årligen vid framtagandet av en ny arbetsplan, vilket görs under hösten. Då färdigställs även förvaltningens verksamhetsplan, som anger riktning och prioriteringar för bibliotekens verksamhet.

Biblioteksplanen ska ligga till grund för fortsatt medborgardialog och reagera på förändringar och prioriteringar inom kommunen. Det är särskilt viktigt att nå barn och unga för att ta del av deras åsikter och synpunkter på biblioteksverksamheten. Enligt barnkonventionen har barn rätt att komma till tals i frågor som rör dem och barnets bästa ska beaktas i beslut som rör barn.

POSTADRESS

Box 803, 761 28 Norrtälje
Barn- och utbildningskontoret

BESÖKSADRESS

Estunavägen 14

KONTAKT

0176-710 00
kontaktcenter@norrtalje.se
www.norrtalje.se

Norrtälje kommun och biblioteken

I enlighet med bibliotekslagen är biblioteket till för alla och ska anpassas efter användarnas behov. Särskilt prioriterade är barn och unga, personer med funktionsnedsättning, nationella minoriteter samt personer med annat modersmål än svenska. Därför förhåller sig biblioteksverksamheten till såväl bibliotekslagen som de lokala förutsättningarna.

Norrtälje kommun är den till ytan största kommunen i Stockholms län. Dess 2011 kvadratkilometer utgör en tredjedel av länet. I kommunen bor vid årsskiftet 2023/2024 65 770 personer varav cirka 32 000 personer bor på kommunens landsbygd. Det talas ett 30-tal språk och kommunen är finskt förvaltningsområde. Under en tioårsperiod beräknas befolkningen öka med i genomsnitt 4244 personer per år och därmed resultera i en befolkning på 74 948 år 2033. Personer över 65 år förväntas öka i antal medan födelsetalen inte ökar. Åldersgruppen 80 år eller äldre beräknas öka mest. Genomsnittsåldern i kommunen kommer enligt prognosen att vara högre än snittet i riket. Under perioden beräknas även en uppgång av invånare i åldern 13–18 år.

Utmaningar

Enligt kultur- och fritidsförvaltningens nulägeskartläggning 2024 står kommunen inför ett antal utmaningar gällande demografi, ekonomi och ökade förväntningar på våra verksamheter:

Den åldrande befolkningen som förväntar sig en aktiv och meningsfull fritid när de själva vill och kan ställer nya krav på kommunens verksamheter. Efterfrågan på öppna mötesplatser och aktiviteter för äldre är hög.

Biblioteken ska möta behoven med tillgängliga lokaler, goda öppettider och tjänster som till exempel Meröppet. Biblioteken öppnar även upp för samlokalisering och samarbete med andra verksamheter för att lättare nå kommuninvånarna.

Den åldrande befolkningen, 80 år och äldre, ökar och så även behovet av stöd och tjänster i hemmet.

Biblioteken ska ge service till denna grupp genom "boken kommer"-verksamhet som innebär hemleverans av medier. Verksamheten kommer att behöva växa och prioriteras under den kommande planperioden.

POSTADRESS

Box 803, 761 28 Norrtälje
Barn- och utbildningskontoret

BESÖKSADRESS

Estunavägen 14

KONTAKT

0176-710 00
kontaktcenter@norrtalje.se
www.norrtalje.se

I och med kommunens stora geografiska yta är det även en utmaning att ge god service till kommuninvånare i alla delar av kommunen.

Biblioteken ska erbjuda verksamhet vid strategiskt placerade bibliotek runt om i kommunen. Dessa kan tillsammans med mobil verksamhet fungera som noder för omkringliggande områden och möta invånarna på andra platser.

Samhällets digitalisering för med sig ett utanförskap. I och med att många samhällstjänster digitaliseras och eftersom stor del av kommunikationen är digital uppstår ett behov av vägledning, handledning och utbildning för att överbrygga utanförskapet.

Biblioteken ska med sin Digidel-verksamhet erbjuda en trygg miljö att upptäcka och lära sig mer om digitala tjänster och verktyg som smarta telefoner, surfplattor och annan teknik. Digidel samverkar med regionens studieförbund, Seniornet, näringsliv, föreningar och kommunens förvaltningar och bolag där utveckling av kommunens e-tjänster sker. Verksamheten riktar sig till alla medborgare, med extra fokus på de som är mest utsatta för digitalt utanförskap: seniorer, nyanlända och människor med funktionsvariationer.

Barn och unga påbörjar och avslutar sitt deltagande i kultur- och fritidsaktiviteter i allt tidigare ålder och många av kommunens unga saknar helt fritidsaktivitet. Kultur- och fritidsförvaltningen önskar vända denna trend och inspirera fler unga till att delta i aktiviteter och därför ska verksamheterna satsa på målgruppen. Syftet är att arbeta hälsofrämjande då det inom denna grupp finns både fysisk och psykisk ohälsa.

Biblioteken ska erbjuda många aktiviteter för och i samarbete med denna målgrupp. En satsning på unga har påbörjats under 2023/2024. För att bibehålla och kunna utveckla arbetet framöver behöver barn- och ungdomsverksamheten växa och prioriteras under planperioden.

Biblioteken och kommuninvånarna

“Bibliotek är världens bästa uppfinning! Ett serviceinriktat och väl sorterat bibliotek på hemorten är ett måste för ett fullgott liv. “

Under 2023 då förstudien för biblioteksplanen genomfördes ställde vi frågan “Vad betyder biblioteket för dig?” till barn och vuxna kommuninvånare och även till politiker i kultur- och fritidsnämnden. Frågan kunde anonymt besvaras i

---

POSTADRESS

Box 803, 761 28 Norrtälje
Barn- och utbildningskontoret

BESÖKSADRESS

Estunavägen 14

KONTAKT

0176-710 00
kontaktcenter@norrталje.se
www.norrталje.se

enkätform på våra bibliotek, bibliotekets hemsida, i sociala medier och på andra kulturinstitutioner runt om i kommunen. 214 personer svarade. Några återkommande nyckelord som vi har tagit tittat på i arbetet med den nya biblioteksplanen är:

Demokrati

Bildning och kunskap

Studier

Det livslånga lärandet

Information

Böcker, litteratur och läsning

Avgiftsfritt, för alla

Hjälpsam, kunnig och trevlig personal

Livskvalitet, en del av ett fullgott liv

En tillgänglig mötesplats

Social funktion

Fokusområden för biblioteksplanen

Bibliotekens övergripande mål för planperioden utgår från tre fokusområden som är viktiga för verksamhetens kvalitet och utveckling. Områdena kan ibland gå in i varandra:

- Demokratifrämjande
- Läsfrämjande
- Barnrättsperspektivet

Dessa tre områden har sin grund i Bibliotekslagen och speglar även kommuninvånarnas förväntningar och önskemål som har framkommit i enkäten som genomfördes under förstudien.

POSTADRESS

Box 803, 761 28 Norrtälje
Barn- och utbildningskontoret

BESÖKSADRESS

Estunavägen 14

KONTAKT

0176-710 00
kontaktcenter@norrталje.se
www.norrталje.se

Demokratifrämjande

Citat ur enkäten "Vad betyder biblioteket för dig?"

"Biblioteket gör min värld större"

"Mycket. En stunds ro mitt i vardagen, en plats som är tyst och ändå öppen för alla. En fantastisk demokratisk symbol där alla kan vistas och utvecklas. Där fantasi och fakta ryms under samma tak"

"Biblioteket är guld värt och en samhällsviktig funktion/plats. Älskar böcker och att läsa och på biblioteket kan jag alltid hitta något som intresserar mig. Även mysigt kunna sitta ner en stund och läsa en tidskrift. Eller lyssna på en författare eller annat intressant föredrag."

Biblioteken i Norrtälje ska vara en plats med fri tillgång till information och ge möjlighet till kunskapsutbyte och debatt. Biblioteken finns till för alla invånare och ska formas i dialog med nuvarande och framtida användare. Biblioteken ska erbjuda något för alla, vara öppna och kravfria mötesplatser där man ensam eller tillsammans med andra kan ta del av dess utbud av medier, evenemang och lokaler.

Utmaningar:

Invånarna har olika förutsättningar och möjligheter att ta del av digital information och att delta i de demokratiska samtal som förs på digitala plattformar.

Ett polariserat samhällsklimat har gjort att biblioteken hamnat i rampljuset vid kulturdebatter, exempelvis gällande principen om armlängds avstånd och ifrågasättande av vissa program och viss litteratur på biblioteken.

Ökade hot om kris och samhällsstörningar ger större krav på planering och beredskap för att säkerställa att bibliotekens verksamhet kan drivas vidare under krisartade situationer.

Under planperioden ska biblioteken:

- Erbjuder en varierad och kvalitativ programverksamhet som stimulerar till samtal kring aktuella samhällsfrågor.
- Erbjuder en bred samling böcker och medier som kan ge många olika perspektiv.

POSTADRESS

Box 803, 761 28 Norrtälje
Barn- och utbildningskontoret

BESÖKSADRESS

Estunavägen 14

KONTAKT

0176-710 00
kontaktcenter@norrtaelje.se
www.norrtaelje.se

- Bjuda in till medskapande av vår verksamhet. Invånarens inflytande i vår verksamhet ska vara synligt i alla delar från programutbud till medieinköp. Det kan exempelvis ske i samarbete med föreningar eller andra aktörer.
- Arbeta aktivt med ett inkluderande och normkreativt arbetssätt för att alla besökare ska känna sig välkomna.
- Möta invånarna även utanför biblioteksrummet.
- Arbeta för att överbrygga det digitala utanförskapet till exempel genom verksamheten med Digidel-center.
- Upprätta planer för att snabbt kunna anpassa verksamheten efter behov vid krissituationer.

Läsfrämjande

Citat ur enkäten "Vad betyder biblioteket för dig?"

"Det betyder mycket. Jag älskar att läsa och vinna böcker."

"Allt när det gäller böcker. Perfekt service. Läser flera böcker i veckan, livet skulle vara mycket fattigare utan allt man får vara med om i böckernas värld."

"Allt! Mitt universum. Allt jag önskar tillgodoses av villig, engagerad, kunnig personal, där bildning och litteratur ligger i topp är själens livskraft och fantasins öppning."

Bibliotek ska bidra till invånarnas livslånga lärande i allt från att stötta språkutvecklingen hos våra yngsta besökare till att ge tillgång till anpassade medier för den som av ålder, funktionsvariation eller sjukdom inte kan läsa tryckta böcker. Läsning har en viktig funktion i hur vi kan interagera i samhället, ta del av information, ta till oss nya perspektiv och vidga våra vyer. Folkbiblioteken har som uppdrag att bidra till barn och ungas fritidsläsning, vilket är en viktig pusselbit i utvecklingen av deras fantasi, läsförståelse och lärande. Läsning bidrar till insikt om oss själva och vår plats på jorden samtidigt som det kan ge utsikt och förståelse för andra kulturer och levnadssätt. Enligt bibliotekslagen ska biblioteken ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar för att främja deras språkutveckling och stimulera till läsning, bland annat genom att erbjuda litteratur utifrån deras behov och förutsättningar.

POSTADRESS

Box 803, 761 28 Norrtälje
Barn- och utbildningskontoret

BESÖKSADRESS

Estunavägen 14

KONTAKT

0176-710 00
kontaktcenter@norrtaelje.se
www.norrtaelje.se

Utmaningar:

Konkurrens med all övrig underhållning och information som finns tillgänglig idag, där boken och läsningen ses som alternativ.

Svårigheter i att behålla fokus längre stunder, vilket krävs när man ska läsa en längre text.

En relativt låg andel av kommunens invånare har bibliotekskort och är aktiva låntagare på biblioteken.

Lånen bland högstadielärover går ner i antal i förhållande till lägre årskurser.

En minskad läskunnighet bland barn och unga som är ovana vid att läsa och förstå längre texter.

För bibliotekspersonalen att följa med i bokutgivningen och vad som intresserar kommunens invånare, för att kunna hitta rätt bok till rätt person och väcka nyfikenhet för annan litteratur än man har läst tidigare.

Under planperioden ska biblioteken:

- Bibehålla och utveckla strategier för det läsfrämjande arbetet.
- Tillgodose tillgången till en mångfald av litteratur på olika språk och i olika format för läsare i alla åldrar.
- Arbeta aktivt för att erbjuda litteratur och läsning till dem som inte själva kan ta sig till biblioteket.
- Stärka arbetet för att bidra till ökad läslust hos barn och unga.
- Stötta invånarnas möjlighet att använda sin fantasi och upptäcka nya världar, genom exempelvis skrivande och eget skapande.
- Stärka biblioteksmedarbetarnas kompetens kring läsfrämjande arbete för att nå fler målgrupper.

Barnrättsperspektivet

Sedan 2020 är barnkonventionen svensk lag och detta ska synas i bibliotekens verksamhet. Barn och unga definieras också som en viktig målgrupp i bibliotekslagen och deras behov och förutsättningar behöver styra mer. Detta för att biblioteken ska vara en plats där barn och unga känner sig sedda och hörda, en trygg plats att vänta på bussen, delta i bokcirklar eller andra aktiviteter, läsa i ensamhet eller umgås med sina vänner. Läsande barn ger läsande vuxna och att

---

POSTADRESS

Box 803, 761 28 Norrtälje
Barn- och utbildningskontoret

BESÖKSADRESS

Estunavägen 14

KONTAKT

0176-710 00
kontaktcenter@norrталje.se
www.norrталje.se

nå barn och unga är en förutsättning för att skapa livslånga band till läsning, litteratur och kultur. Därför ska barn och unga ges större utrymme och inflytande över bibliotekens lokaler, utbud och medier. I enkäten "Vad betyder biblioteket för dig" finns inte några specifika svar som pekar på vad barn och unga önskar från biblioteket eller vad biblioteket betyder just för dem, vilket berättar om vikten av att särskilt nå denna åldersgrupp.

Utmaningar:

Att fånga upp barn och ungas idéer och önskemål kring biblioteksverksamheten, vilket minskar deras möjlighet till delaktighet.

Att nå dem som inte redan besöker biblioteken för att fånga upp vad de saknar i bibliotekens verksamhet, lokaler och utbud.

Svårigheter i att finna tid till relationsskapande arbete med barn och unga, skapa förtroende och tillit mellan besökare och bibliotekspersonal.

Under planperioden ska biblioteken:

- Skapa förutsättningar för barn att aktivt delta i det kulturella och konstnärliga livet och påverka i frågor som rör dem själva.
- Öka tillgängligheten i fler av barn- och ungdomsaktiviteterna så att barn med en funktionsvariation eller annat modersmål kan känna sig inkluderade.
- Erbjud drop-in aktiviteter för barn- och unga. Detta för att göra det möjligt för så många som möjligt att ta del av bibliotekens programverksamhet.
- Bjuda in barn och unga till medskapande av biblioteksverksamheten.
- Utforma biblioteksrummet för att skapa trygga och lugna miljöer där barn och unga får ta plats och kan vistas på sin fritid.

Riktning som biblioteken ska ha under planperioden

- Nya användare: Locka dem som inte hittat till biblioteket ännu, möta dem där de är för att kunna upptäcka vilka behov och önskemål de skulle kunna ha av bibliotekens verksamhet. Arbeta aktivt för att nå nya målgrupper genom samverkan med andra aktörer, i och utanför bibliotekens lokaler.
- Tillgänglighet: Nå dem som inte har fysisk möjlighet att besöka biblioteken genom en fortsatt utveckling av uppsökande verksamhet som Boken

---

POSTADRESS

Box 803, 761 28 Norrtälje
Barn- och utbildningskontoret

BESÖKSADRESS

Estunavägen 14

KONTAKT

0176-710 00
kontaktcenter@norrtalje.se
www.norrtalje.se

kommer, biblioteksbusen och bokbåten, samt genom att ge fortsatt tillgång och kunskap om digitala verktyg via bibliotekens Digidel- verksamhet.

- Delaktighet: Bibehålla intresset hos dem som redan använder biblioteken genom att bjuda in till delaktighet och möjlighet till att påverka utbud av verksamhet och aktiviteter samt ge tillfälle till eget skapande.
- Trygghet: Säkerställa att bibliotekens verksamhet kan drivas vidare vid kris. Biblioteken som en välkomnande och trygg mötesplats för alla åldrar och målgrupper.

POSTADRESS

Box 803, 761 28 Norrtälje
Barn- och utbildningskontoret

BESÖKSADRESS

Estunavägen 14

KONTAKT

0176-710 00
kontaktcenter@norrtaelje.se
www.norrtaelje.se